

Реформація та її поширення в країнах Західної Європи

УРОК №8 З ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ, 8 КЛАС

(ЗА ПІДРУЧНИКОМ І.ЩУПАКА, 2021)

Символом цілої епохи в історії країн Європи стала Реформація. Це доба, коли в суспільстві розгорнувся рух за переосмислення ролі католицької церкви. Мине багато часу, поки людство зрозуміє, що неможливо знищити всіх, хто хоче жити інакше. Треба навчитися жити разом на одній планеті.

Початок XVI ст. – значний вплив католицької церкви на європейське суспільство.

Однак XV – XVI ст. – «темний період» в історії церкви.

- Запитання до учнів: чому саме у цей період спостерігається глибока церковна криза?
- Опрацювати уривок тексту підручника на с. 33 та визначити основні причини цього явища.

Причини занепаду католицької церкви:

(орієнтовно)

- перетворення церкви на могутнішого феодала – великого землевласника;*
- продаж церковних посад;*
- зростання церковних податків на утримання духівництва й монастирів;*
- церковні побори;*
- продаж індульгенцій.*

Наслідки негативних явищ у церковному житті:

- падіння авторитету Папи Римського та духовенства;
- Вимоги обмеження впливу церкви на світське життя;
- Невдоволення суспільства церковними поборами та продажем індульгенцій.

Падіння авторитету католицької
церкви стало поштовхом до
Реформації, що зародилася в
Німеччині.

Реформація —
широкий антифеодальний
суспільно-політичний і
релігійний рух, який набув
форми боротьби проти
католицької церкви в
Західній і Центральній
Європі в XVI ст.

Словничок термінів

Реформація – церковно-релігійний та суспільно-політичний рух у країнах Західної та Центральної Європи, спрямований проти католицької церкви, який виник у XVI ст.

Індульгенція – спеціальна грамота на відпущення гріхів.

Курфюрсти – церковні та світські князі у Священній Римській імперії німецької нації, які мали право обирати імператора.

Indulgentia a Culpa et a Poena

Spared Jegg Telgel, your misdeed is well known to us

Behold the particulars of your dreadful transgression:

You broke little Willy's sword!

By the intercession of St. Taurus, who has the power to expulse

bulls from china shops we hereby absolve you of this heinous sin.

Further, we exurge you of the need to perform such penance as must

generally be endured for such terrible misbehaviour.

**Індульгенція —
у католицькій церкві
— грамота, свідоцтво
про повне
відпущення гріхів.**

---

*Чому саме в Німеччині зародилася
Реформація???*

Німеччина напередодні Реформації

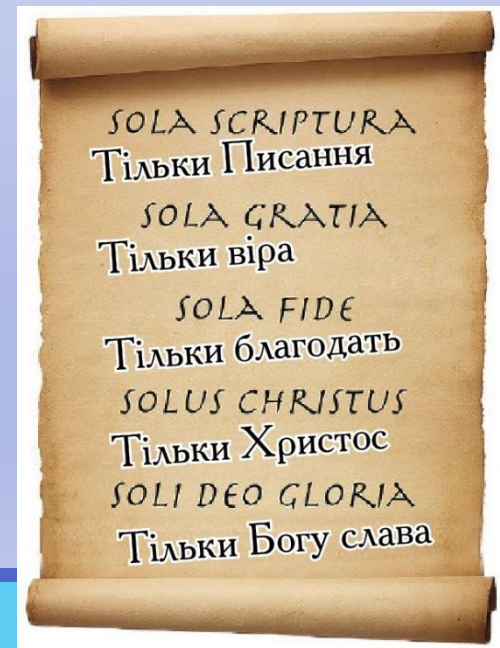
Політичне життя	Роздробленість — велика кількість князівств і церковних володінь. Частина Священної Римської імперії. Влада імператора (якого обирали курфюрсти) була обмеженою. Відсутність єдиних органів влади, армії, фінансів
Економічне життя	Піднесення господарства. Посилення феодальних відносин на селі. Протиріччя економічного розвитку з роздробленістю. Розвиток торгівлі
Релігійне життя	Католицька церква посідала привілейоване становище. Найбільші доходи з німецьких земель. Духівництво було звільнене від податків. Духівництво підлягало тільки церковному суду
Соціальне життя	Більшість населення (90 %) проживало в селі. Поширення ідей гуманізму. Зростання впливу бюргерства (буржуазії). Поширення антицерковних поглядів населення

МАРТІН ЛЮТЕР – ідейний натхненник
німецької Реформації.

31 жовтня 1517 року

М. Лютер прибив до дверей «95 тез». У 1520 році Папа Лев X видав буллу (грамоту), якою відлучив Лютера від церкви, але Лютер спалив грамоту у дворі церкви. Це був виклик церкві.

Вчення Мартіна Лютера:

- ЛЮДИНА МОЖЕ ВРЯТУВАТИСЯ ТІЛЬКИ ЧЕРЕЗ ВІРУ;
- ЄДИНИЙ АВТОРИТЕТ Ц СПРАВАХ ВІРИ – СВЯТЕ ПИСЬМО;
- ЦЕРКВА НЕ Є ПОСЕРЕДНИЦЕЮ МІЖ БОГОМ І ЛЮДЬМИ;
- СПАСІННЯ ЛЮДИНА ОТРИМУЄ ВИНЯТКОВО БОЖОЮ МИЛІСТЮ.

ЯК НАСЛІДОК, ТАКЕ ВЧЕННЯ ЗАЧІПАЛО ІНТЕРЕСИ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Словничок термінів

Протестантизм – напрямок у християнстві, що виник унаслідок Реформації у XVI ст. (існує поряд з катлицизмом та православ'ям).

Лютеранство – напрям протестантизму, що виник у ході Реформації в XVI ст. Та об'єднав послідовників Мартіна Лютера.

Лютерани – послідовники Мартіна Лютера.

Секуляризація – звільнення від релігійного впливу, зокрема преретворення церковної та монастирської власності на власність світську.

**«Народна
реформація»
Томаса Мюнцера**

THIS DAY IN
HISTORY

Варіант Реформації за Томасом Мюнцером

Мета. Рух за нову дешеву церкву, а також за суспільство, де всі будуть рівними: «Вся влада повинна бути віддана простому народові»

План. Реформації можна досягти шляхом перевороту (революції) силами селянства і міської бідноти (силовим шляхом)

Дія. 1524–1526 рр. — Селянська війна в Німеччині, очолена Т. Мюнцером;
кінець 1524 р. — «Статейний лист»;
травень 1525 р. — поразка селян у битві біля м.Франкенгаузен.

Наслідки Селянської війни:

- ЦІЛКОВИТА ПОРАЗКА СЕЛЯН;
  - СТРАТА Т. МЮНЦЕРА ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКІВ (БЛИЗЬКО 100 ТИС. ОСІБ);
  - ПОГІРШЕННЯ СТАНОВИЩА СЕЛЯН.
-

Селянська війна — масштабне й тривале у часі повстання селян, яке охоплює велику територію.

НАСЛІДКИ РЕФОРМАЦІЇ

Наслідки Реформації в Німеччині

Секуляризація церковних володінь у Німеччині

Розкол у католицтві — виникнення лютеранства

Поділ Німеччини за релігійною ознакою

Закріплення роздробленості Німеччини

Укладення німецькими князями та імператором Карлом V Аугсбурзького миру, за яким кожний князь обирає віру для своїх земель («Чия влада, того й віра»)

Поширення Реформації в Європі

Католицька церква

1517 р. — Початок Реформації в Німеччині

Католицька церква

Протестантські церкви

Лютеранська

Англіканська

Кальвіністська

Франція, Іспанія,
Португалія, італій-
ські держави, Річ
Посполита, південно-
західні землі Німеччини

Швеція, Норвегія,
Фінляндія, Данія,
прибалтійські землі,
північно-східні землі
Німеччини

Англія,
Північна
Ірландія

Швейцарія, Нідерлан-
ди, Шотландія (пре-
світеріани), Англія
(пуритани), Франція
(гугеноти)

Жан Кальвін

У 1536 р. опублікував трактат
«Настанови в християнській вірі»:

- Божественне призначення – усе заздалегідь визначено Богом, людина не владна над своєю долею;
- Віра людини залежить від Божої ласки – чи благословить він людину, чи ні;
- Потрібно дотримуватись аскетизму – самообмеження в усьому;
- Якщо людина відмовляється отримувати прибуток через працю – це гріх.

Словничок термінів

КАЛЬВІНІЗМ- ОДНА З ТЕЧІЙ ПРОТЕСТАНТИЗМУ, ЩО ВИНИКЛА ВХVІ СТ. У ШВЕЙЦАРІЇ, В ОСНОВІ ЯКОЇ ЛЕЖИТЬ УЧЕННЯ Ж. КАЛЬВІНА.

«ЖЕНЕВСЬКИЙ ПАПА»- ТАК НАЗИВАЛИ Ж.КАЛЬВІНА ПІСЛЯ ТОГО, ВІН ФАКТИЧНО УСТАНОВИВ У ЖЕНЕВІ РЕЛІГІЙНУ ДИКТАТУРУ.

Наслідки поширення кальвінізму:

- переслідування тих, хто виступав проти вчення Ж.Кальвіна;
- Із Женеви вигнали всіх католиків;
- Широке застосування смертної кари;
- Набув великого поширення у країнах Європи (Швейцарія, Нідерланди, Франція, Англія, Шотландія та ін.).

ПОРІВНЯННЯ ТЕЧІЙ ПРОТЕСТАНТИЗМУ

Протестантські церкви

Лютеранська	Кальвіністська
<p>Скромна та небагата організація. Скасування пишності храмів. Скасування вшанування ікон. Замість урочистого богослужіння — проповідь пастора. Перебування пастора на службі в князя. Пастор — тільки «тлумач» Біблії. Заперечення ролі Папи Римського. Єдине джерело віри — Біблія. Богослужіння місцевою мовою</p>	<p>Відсутність церковної ієрархії. Усі справи розв'язує община. Кожна община незалежна. Пресвітер — керівник общини (обирався общиною). Право пресвітерів утручатися в особисте життя. Правив службу пастор, який обирався серед освічених людей. Заперечення вшанування ікон, із храмів прибрані вівтарі, свічки, оздоблення</p>

Закріплення матеріалу

Вправа «Зашифроване слово» (розшифрувати термін та пояснити його значення)

а	б	в	г	д	е	є	ж	з	и
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
і	й	к	л	м	н	о	п	р	с
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
т	у	ф	х	ц	ч	ш	щ	ь	ю
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
я									
31									

- 1) 19 6 23 17 19 15 1 25 11 31
- 2) 18 19 17 21 6 20 21 1 16 21 10 9 15
- 3) 13 1 14 29 3 11 16 11 9 15
- 4) 11 16 5 22 14 29 4 6 16 25 11 31

Домашнє завдання:

1. ПРОЧИТАТИ ПАРАГРАФ 6.
  2. ВИКОНАТИ ЗАВДАННЯ 1 ТА 2 НА С.39
-